

28.

Az RMP Politikai Bizottság ülésének jegyzőkönyve

Bukarest, 1956. október 5.

Az ülésen részt vesznek: Gh. Apostol, E. Bodnăraş, P. Borilă, N. Ceauşescu, Chivu Stoica, M. Constantinescu, Al. Drăghici, C. Pîrvulescu, L. Sălăjan és Fazekas J. elvtársak.

Az ülés 17 órakor kezdődik. Elnököl Gh. Apostol elvt.

Napirendi pontok: I. Beszámoló a kolozsvári magyar értelmiség helyzetéről.

II. Folyó ügyek.

Miron Constantinescu és Fazekas János beszámolnak az RMP Politikai Bizottságnak az elvégzett munkáról és a PB által a kolozsvári magyar értelmiség helyzetének feltárásával megbízott munkacsoport tapasztalatairól, valamint a helyzet javításához szükséges intézkedésekről. Az ügy megvitatása után az RMP Politikai Bizottsága az alábbi megállapításokra jutott:

1. Pozitívnak értékeli a munkacsoport tevékenységét, és jóváhagyja azokra a Kolozsváron meghozandó intézkedésekre vonatkozó javaslatokat, amelyek a kolozsvári értelmiség körében folytatott pártmunka javítására irányulnak (melléklet).⁴⁹³

2. Ami azokat a javaslatokat illeti, hogy a Nagy Nemzetgyűlésen belül hozzanak létre egy állandó bizottságot, amely az RNK együttélő nemzetiségeinek problémáival foglalkozzék, ez a kérdés további vizsgálatot igényel.

3. Ami a kolozsvári Bolyai Egyetem épületéhez egy újabb szárny építését illeti, valamint a kolozsvári Állami Magyar Színház és Opera számára egy másik épület építését, az a döntés született, hogy a Minisztertanács Elnöksége bízta meg a szakhatóságokat : tanulmányozzák, milyen lehetőségek vannak ezen épületek megépítésére, és nyújtsanak be javaslatokat ezzel kapcsolatban.

4. Az RMP Politikai Bizottsága elhatározta, hogy ez a munkacsoport térjen vissza Kolozsvárra, és a továbbiakban a kolozsvári román értelmiség helyzetét is vizsgálja meg.⁴⁹⁴ Hasonlóan vizsgálja meg, mi a helyzet a román és a magyar munkásság körében. Készítsék fel a pártszervezeteket a román és a magyar értelmiség körében felvetett kérdésekkel kapcsolatban, hogy a párttagok és a munkásság pártos álláspontra tudjon helyezkedni az értelmiség körében megjelenő különböző sovén, nacionalista megnyilvánulásokkal szemben.

5. Miután elbeszélgetnek a román értelmiségiekkel, szervezzenek velük egy ülést, amelyen megvitatják és tisztázzák a legfontosabb felvetett problémákat.

⁴⁹³ A mellékletet nem találtuk.

⁴⁹⁴ A bukaresti küldöttség 1956. október 9-én tárgyalt a kolozsvári román értelmiséggel. A találkozón többen azt sérelmezték, hogy a magyarok nem elégszenek meg a számukra fenntartott Magyar Autonóm Tartománnyal, és arra kérték a pártvezetőséget, költöztessék el Kolozsvárról Marosvásárhelyre a magyar kulturális intézményeket. Ioana Boca: 1956, i. m. 422. p.

6. Szervezzenek egy ülést a magyar írók pártszervezetében, és folytassanak komoly vitát az írógyűlésen történt nacionalista megnyilvánulásokról. Erre az ülésre hívják meg néhány üzemi pártszervezet képviselőit is, akik mondják el véleményüket, és foglaljanak állást az észlelt negatív megnyilvánulásokkal szemben.

7. Kolozsvári munkájának befejezéseként a munkacsoport hívjon össze egy közös ülést a kolozsvári román és magyar értelmiségekkel, amelyen folytassanak komoly vitát mind a román értelmiségiek, mind a magyar értelmiségiek által felvetett problémákról.

8. A PB megbízza a munkacsoportot, segítsen a Kolozs tartományi pártbizottságnak egy elemzés készítésében az értelmiség körében folytatott munkáról. Ezt az anyagot mutassák be jóváhagyás végett a PB-nak, majd jóváhagyása után vitassák meg az RMP KV és a városi, járási és tartományi pártszervezetek aktíváival, és a párt alapszervezetei keretében, az IMSZ és a szakszervezetek aktíváival és a sajtómunkásokkal.

9. A Párt Ellenőrző Bizottsága vizsgálja felül Balogh Edgár, Takács Lajos, Gaál Gábor,⁴⁹⁵ Demeter János és Jordáky Lajos pártbeli helyzetét, és mutasson be javaslatokat a PB-nak.

10. Az akció végeztével vizsgálják meg, hogyan dolgoznak a pártszervezetek a nemzeti kisebbségek körében és az ország más tartományaiban.

11. A román-szovjet barátság hónapjának keretében a Szovjetunióba utazó ARLUS⁴⁹⁶-küldöttséggel utazzon ki egy magyar író elvtárs is.⁴⁹⁷

II. Az RMP Politikai Bizottsága a további határozatokat is hozta:

1. Elfogadtatnak azok a javaslatok, amelyek szerint a Határőrezred régi laktanyájának épületét a raktárkészleteket tárolására használt melléképület kivételével bocsássák a helyi szervek rendelkezésére, hogy ideköltöztethessenek néhány nagyváradi intézményt. Az intézmények átköltöztetésével felszabadult épületeket alakítsák vissza magánlakásokká. Hasonlóan a helyi szervek rendelkezésére bocsátják a volt nagyszalontai határőrzászlóalj helyiségeinek egy részét. Ami azt a javaslatot illeti, hogy költöztessenek el néhány katonai egységet Temesvárról, elhatározottat, hogy Alexandru Drăghici elvt. utazzon ki a helyszínre a javaslatok megvizsgálása végett, erről a kérdéstről végleges döntés csak ezt követően fog megszületni.

495 Eredetiben hibásan Gál Gábor. Gaál Gábort, a *Korunk* 1928–1940 közti főszerkesztőjét 1952-ben zárták ki az RMP-ből nacionalizmus vádjával, miután több hónapig a sajtó és a pártszervek támadása alatt állt. A megpróbáltatások miatt szívrohamot is kapott, ami korai halálhoz vezetett 1954-ben. Gaál Gáborról lásd Tóth Sándor: *Dicsőséges kudarcaink a diktatúra korszakából. Gaál Gábor sorsa és utóélete Romániában 1946-1986*, Budapest, Balassi, 1997.

496 ARLUS – *Asociația pentru stringerea legăturilor cu Uniunea Sovietică* – korabeli magyar fordítás szerint a Szovjet-Román Társaság – mely 1944. november 11-én alakult meg Bukarestben.

497 Szabédi Lászlóról lásd a 28. sz. iratban található lábjegyzetet.

2. A román-szovjet barátság hónapja megnyitójának alkalmából rendezett ünnepségen részt fognak venni Chivu Stoica, Gh. Apostol, M. Constantinescu, C. Pîrvulescu, L. Sălăjan és Fazekas J. elvtársak.

3. Jóváhagyatik, hogy a Lakásügyi és Helygazdálkodási Minisztérium⁴⁹⁸ meghívására Angliába utazzon egy Filip Geltz⁴⁹⁹ elvtársból és három mérnökből álló küldöttség.

Az ülés 22 órakor ért véget.

Gheorghe Apostol
Gheorghiu-Dej

ANIC, fond CC PCR, Cancelarie, dos. 114/1956, 1–3. f. Géppel írt román nyelvű irat magyar fordítása.

29.

Ismeretlen személy javaslata a Kolozsváron tapasztalt etnikai feszültségek kezelésére⁵⁰⁰

Kolozsvár (?), 1956. október 6.

1. A kolozsvári román és magyar értelmiség körében végzett munka javítása érdekében a Tartományi Pártbizottság és a Tartományi Néptanács tevékenységének középpontjába a román és magyar értelmiség, és különösen a kolozsvári román és magyar írók körében végzett tömegmunka megerősítését kell, hogy helyezze. Ennek érdekében a következő intézkedéseket fogják hozni:

a) A Tartományi Pártbizottság tagjainak szorosabbra kell vonniuk az értelmiségi tömegekkel való kapcsolataikat, tartsanak rendszeresen előadásokat nekik a párt- és kormánypolitika kérdéseiről;

b) A Tartományi Pártbizottság szervezzen rendszeres tanácskozásokat az írókkal és tudósokkal, amelyeken vizsgálják meg tevékenységüket és biztosítják folytonos ideológiai útbaigazításukat;

c) A Tartományi Pártbizottságnak biztosítania kell azt, hogy a pártaktíva alaposan sajátítsa el a párt és a kormány nemzetiségi kérdésben hozott határozatait. A Tartományi Pártbizottságnak is biztosítania kell azt, hogy a párt és a kormány határozatait a román és magyar értelmiség körében feldolgozzák és megvitassák – különleges figyelmet szentelve a nemzeti kérdéssről született párt- és kormányhatározatoknak –, és biztosítania a határozatok tartalmának alapos elsajátítását.

498 Eredetiben *Ministerul Locuințelor și a Gospodăriei Locale*.

499 Filip Geltz az 1945–1953 között működő Német Antifasiszta Bizottság elnöke volt, majd 1956. április 18-tól 1957 februárjáig Helyiséggazdálkodási miniszter. 1957–1961 között a Nagy Nemzetgyűlés Prezidiumának tagja és a *Centrocoop*, a román szövetkezeti központ alelnöke is volt.

500 Kézrel írott kommentár: „Păcuraru elvt. – végső alak” (bal felső sarok), I. 4 (jobb felső sarok). Valószínűleg Francisc Păcurariu író- és műfordítóról van szó (1920–1998), az erdélyi magyar irodalmi és kulturális élet kiváló ismerője.